

namreč proti svoji naravi, zaradi česar mora to tendenco opustiti. V izogib temu potrebuje človek določene koordinate delovanja: sam si postavi poslednji *namen* v absolutni dovršenosti, kjer bi bili vsi členi družbe popolnoma enotni in enoglasni, česar pa ne smemo enačiti s *ciljem* človeške vrste – ta poteza obarva Fichtejevo teorijo družbe marksistično, saj implicitno temelji na predpostavki, da je moč skozi nujni, celo biološko pogojeni zakon dovrševanja poiskati mesto svobode.

S to poanto v mislih se vrnimo k našemu primeru. Za izpolnitev zastavljene naloge je sovjetska oblast ustanovila VUZ (višje izobraževalne institucije) in VTUZ (višje tehnične izobraževalne institucije). Vpeljava strukturnih sprememb nikakor ni bila vnaprej predvidena, saj so bile določene rešitve zaradi pomanjkanja uveljavljenih praks in zlasti zaradi neobstoječe teoretske baze večinoma improvizirane. Tisto, v kar so bili gotovi, je bila potreba po radikalnosti. Tako se je sprva odpravilo akademsko usmerjene gimnazije in vzpostavilo politehnične šolske centre, kjer so bile v ospredju raznovrstne praktične veščine, ki naj bi proletarca opremljale z znanjem za vsako objektivno okoliščino. S tem bi bila omogočena posameznikova svoboda odločanja o lastnem poklicu in obenem odpravljena stroga specializacija, za katero je tedaj veljalo, da predstavlja predpogoj možnosti vsake kapitalistične delitve dela. V komunizmu bi bilo to neskladje odpravljeno, saj bi bil vsakdo potencialno zmožen pridobiti praktično mojstrstvo celotnega produkcijskega sistema. Posameznik bi bil soočen s pomanjšano različico družbe, tako da bi bil v končni instanci sposoben poprijeti za vsako delo. V tem je moč prepoznati obliko »miniaturne skupnosti«, kot jo je imenoval John Dewey. Tako ne bi prišlo do bojazni, da bi delavec kdaj prišel v situacijo, kjer bi postala njegova spretnost neuporabna. Gre za proto-različico današnjega vseživljenjskega učenja, ki paradigme učenja ne obdrži samo znotraj šolskega obdobja, temveč jo razpotegne na celotno življenje in onkraj.

V ozadju vnašanja teh sprememb je bilo vselej vprašanje, komu prilagoditi zaposlitveno mesto, posameznikovim željam ali družbenim potrebam. Zaradi progresivno-liberalnega izobraževanja, ki so ga bili deležni tedanji teoretiki, je bila sprva prisotna močna inklinacija k podreditvi družbe posameznikovi realizaciji lastnega potenciala.⁷ Ker se je v osnovi za vsakega posameznika pričakovalo, da bo intelektualec, je bilo potrebno reformirati celoten življenjski cikel.⁸ Čeravno sta bili krepost

7 V istem idejnem paketu so sovjetski izobraževalni teoretiki zastopali tudi odpravo domačih nalog, izpitov in kaznovanja iz šol, torej predispozicije, ki se jih ne bi sramovali niti sodobni pedagoški strokovnjaki.

8 Kot smo že izpostavili, naj bi se proces razsvetljevanja pričel že v otroštvu. S tem namenom je v istem času, ko je psihoanaliza kot samostojna disciplina pričela svobodneje dihati, Šulgin pričel s po-